

Reünie van oud-bestuursleden op 30 maart 2024 in Wehe-den Hoorn

Wierde & Dijk viert 25-jarig jubileum

Dit jaar vieren we ons 25-jarig jubileum. Met een grootse jubileummiddag, een fotowedstrijd en andere speciale jubileumactiviteiten. Harm Westers stond eind vorige eeuw aan de wieg van de vereniging. Hij blikt terug op de beginperiode en maakt een vergelijking met het huidige tijdsgewricht. 'Het zou mooi zijn als de meeste boeren lid van Wierde & Dijk zouden zijn', aldus Westers.

Terug naar 1999, of beter: het jaar ervoor. De zaal zat opvallend vol, toen Harm Westers op verzoek van LTO De Marne een lezing gaf over natuur en landschap. "Toen dacht ik: hier is écht belangstelling voor. Het onderwerp leefde. De oprichtingsvergadering van Wierde & Dijk, een jaar later op 25 november 1999, trok zelfs meer dan tweehonderd mensen", vertelt Harm. Als kleine jongen kreeg hij van zijn oom een vogelgids Zien is kennen. "In de jaren 90 deed ik een vogel- en vlin-dercursus. Mijn angst om als enige boer mee te doen, bleek ongegrond. Ik merkte: ga je het gesprek met stedelingen aan en vertel je dat je als boer wel natuur-

vriendelijk wilt boeren, maar dat het niet eenvoudig is, dan krijg je begrip."

LANDSCHAP UNIEK PRODUCT

Harm is erg op het Groninger landschap gesteld. "Het cultuurlandschap is misschien wel het meest unieke (bij) product van de Nederlandse landbouw. Om dit landschap in de benen te houden heb je boeren nodig", stelt hij vast. In de loop van de jaren zag hij steeds minder leeuweriken, hazen en patrijzen. "Akkerbouw was in de jaren 90 voor agrarisch natuurbeheer in de ambtelijke wereld een wit gebied. Daarom waren er geen beheervergoedingen." De natuur-

braakregeling, waarbij ook Harm tegen een vergoeding percelen braak liet liggen, opende de ogen. De natuur keerde in rap tempo terug. "Ik heb er een paadje doorheen gelegd. Mensen moesten dat zien." Nog altijd zijn mensen van harte welkom op zijn eigen landweg langs het boerenland. Harm vindt dat belangrijk. "Ik wil laten zien waar we als boerenbedrijf mee bezig zijn. Dat kweekt begrip voor ons werk."

BOEREN ÉN BURGERS

Agrarische natuurverenigingen (ANV's) namen in die jaren een grote vlucht: van tien in 1990 tot 150 in 2006. Samen met Hanny Hiddema, voorzitter van dorpsbelangen Pieterburen, en andere bestuursleden zette Harm Wierde & Dijk op poten. Wat het initiatief onderscheidde van andere ANV's, was het verbinden van boeren en burgers. Een goede zet en

▼ **vervolg van de vorige pagina**

landelijk een vrij unieke stap, vindt hij nog altijd. “Wij brengen boeren en burgers samen. Als boer praat je onderling over landbouw, maar je blijft in je eigen bubbel. Ga je het gesprek met burgers aan, dan ontstaat onderling meer begrip. Boeren hebben juist nu begrip en waardering nodig. Ze zitten in de hoek waar klappen vallen.”

PITTIGE DISCUSSIES

Eenvoudig was de opstartperiode niet. Het was pionieren en hard werken. “Ik wist dat het iets ten koste zou gaan van het bedrijf, maar dat accepteerde ik”. Ook moest hij kritiek incasseren. Een boer liet hem weten: ‘Jij heult met de vijand, de natuurbeschermingsorganisaties.’ “Dat kwam keihard aan. We wilden immers natuur- én boervriendelijke oplossingen”, zegt Harm. Onderwijl leidde de boer-burger-opzet tot de nodige spraakverwarring. “Het bestuur bestond voor de helft uit boeren en de helft uit burgers. We spraken een andere taal - voor burgerbestuurders hadden we een woordenlijst van agrarische termen - en hadden pittige discussies, bijvoorbeeld over vossen en windturbines.” Gelukkig bleef Wierde & Dijk overeind en na 2005, toen Harm als bestuurslid afzwaaide, zag hij de vereniging volwassen worden. Het werkgebied breidde uit - van de Marne naar het hele Hogeland, en tal van

Harm Westers

projecten werden succesvol uitgevoerd: van agrarisch landschappelijk bouwen tot akkerranden, rietsloten en vlinder-veldjes.

VEEL GROTER

Is de vereniging succesvol? “Zeker, door de brede ledensamenstelling en de vele projecten. Met agrarisch landschappelijk bouwen waren we zelfs uniek in Nederland.” Wel wil hij één kanttekening plaatsen: “Wierde & Dijk heeft de potentie om een veel grotere vereniging te zijn. Ik zou het toejuichen als het merendeel van de boeren lid is. Als je de natuur als partner ziet, kom je al snel bij Wierde & Dijk uit.” Een aderlating vindt Harm het overheidsbesluit in 2016 om Wierde & Dijk niet meer de jaarlijkse beheervergoedingen voor natuur- en landschapsbeheer te laten verdelen.

“Net als in onze begintijd moet de vereniging nu op zoek naar projecten. Het zou heel mooi zijn als we, samen met burgers, in heel Noord-Groningen één grote sterke vereniging vormen.”

BOTTUM-UP

Aan Geert Bos, de huidige voorzitter, de uitdaging om met het bestuur Wierde & Dijk opnieuw uit te vinden. “We staan er goed voor”, zegt hij tevreden. “Mooi Heem, ons ervenproject, pakt succesvol uit. Veel leden, vooral ook boeren, doen er enthousiast aan mee. We rehabiliteren oude projecten. Zo zetten we een nieuw project rond rietsloten op. Tot 2014 hadden we het project Kaantjes & Raandjes, maar we merken dat tien jaar later de kennis en aandacht voor oud riet is weggeëbd. Daarom starten we een nieuw project.” De kracht van Wierde & Dijk is volgens Geert nog altijd de unieke boeren-burger-achterban. “Wij werken bottum-up. Niet van bovenaf, zoals de overheid veelal doet, maar vanuit de leden. We moeten met elkaar blijven praten. In de media hoor je nu alleen de uitersten luid roepen. Dat is jammer, want de grote meerderheid van de boeren wil wel opschuiven en doet dat ook.”

JUBILEUMACTIVITEITEN

Het huidige bestuur wil graag leren van oude projecten. De reünie van oud-bestuursleden op 30 maart 2024 bood daar een uitgelezen kans voor. In Wehe-den Hoorn kwamen meer dan twintig bestuurders van Wierde & Dijk samen. Ook Harm Westers schoof aan. Het gezelschap toostte op het jubileum en bracht een vracht aan kennis en ervaring over aan het nieuwe bestuur. “Daar gaan we zeker iets mee doen”, vertelt Geert. ■

22 juni 2024: feestelijke jubileummiddag

Het 25-jarig jubileum vieren we dit jaar groots. Op 22 juni 2024 vindt een feestmiddag plaats bij Waddenfun in Wehe-den Hoorn. Voorzitter Geert Bos heeft er zin in. “We bieden een uitdagend programma voor jong en oud. Neem kinderen en kleinkinderen mee, want we organiseren ook voor hen activiteiten. Waddenfun is het grootste indoor klimpark van Nederland. Tijdens de middag willen we laten zien wat Wierde & Dijk in een kwart eeuw heeft bereikt. De middag zal bestaan uit ontmoeten, een goed verhaal en diverse activiteiten in het kader van 25 jaar Wierde & Dijk. Leden ontvangen per e-mail informatie. De eerste mail over deze dag zal bestaan uit een korte inventarisatie ten aanzien van de geïnteresseerden. Met de uitkomsten van dit formulier gaan we de dagindeling verder uitwerken. Later ontvangt u van ons een meer definitief programma met de mogelijkheid om u aan te melden. Houd daarnaast onze website in de gaten.” Ook de fotowedstrijd - een succes uit de oude doos - wordt dit jubileumjaar nieuw leven ingeblazen. De opdracht luidt: ‘Wat raakt u in het landschap van Noord-Groningen?’ De fotowedstrijd is bedoeld voor elke inwoner van het werkgebied van Wierde & Dijk. Voorwaarden krijgen leden via de mail, maar worden ook gepubliceerd op de website.

Wierde & Dijk op zoek naar de moshommel

Wierde & Dijk vraagt mensen om uit te kijken naar de moshommel (*Bombus muscorum*) en waarnemingen van deze hommelse soort door te geven via moshommel@wierde-en-dijk.nl. De reden dat Wierde & Dijk dit verzoek doet is dat zij graag wil weten hoe het deze hommelse soort vergaat en waar de soort zoal voorkomt in Noord-Groningen. Dit laatste om te bepalen of er op termijn vanuit agrarisch natuur- en landschapsbeheer ook mogelijkheden zijn om iets te betekenen voor deze hommelse soort.

Moshommel

De moshommel is een geel en bruin behaarde hommelse soort. De soort lijkt wel iets op de veel algemener voorkomende akkerhommel. De moshommel heeft echter afgezien van het laatste rugplaat nooit zwarte haren op borststukrug en bovenkant van achterlijf. Bij de akkerhommel zijn altijd wel wat zwarte haren aanwezig al is dit soms alleen onder een binoculair te zien. De vliegtijd van moshommel is eind maart tot oktober. Met name in de maanden augustus en september kunnen moshommels goed worden gezien wanneer deze in een bepaald terrein aanwezig zijn.

VERSPREIDING EN VOORKOMEN

De moshommel kwam recent nog in heel Nederland voor (186 uurhokken). Vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw is de verspreiding van deze soort sterk teruggelopen (40 uurhokken). Momenteel wordt de soort met name aangetroffen in het kustgebied van Groningen, Friesland en de Zeeuwse Delta. De moshommel houdt van bloemrijke vegetaties op dijken, wegbermen en kruidenrijke graslanden waarin voedselplanten als rode klaver, vogelwikke, smeerwortel, hondsdrif, grote kattenstaart en/of moerasdoorn voorkomen. De moshommel maakt bovengrondse nesten. Te vaak en vroeg maaien van graslanden met geschikte vegetaties is de belangrijkste oorzaak dat de soort zeldzaam is geworden in Nederland.

AMBASSADEUR

Wierde & Dijk is ambassadeur voor de moshommel omdat deze soort een goede indicator is voor de natuurkwaliteit van het boerenland. Terreinen waar de moshommel voorkomt bezitten vaak een grote variatie aan kruidenrijke vegetaties, insecten en boerenlandvogels. Daarnaast kwam de soort in het verleden veel voor op en bij landschapselementen waar Wierde & Dijk sterke betrokkenheid mee heeft, zoals dijkelementen, kolken, boerenlandpaden, maren, rietsloten, bloemrijke graslanden, akkerranden en (boeren)erven. ■

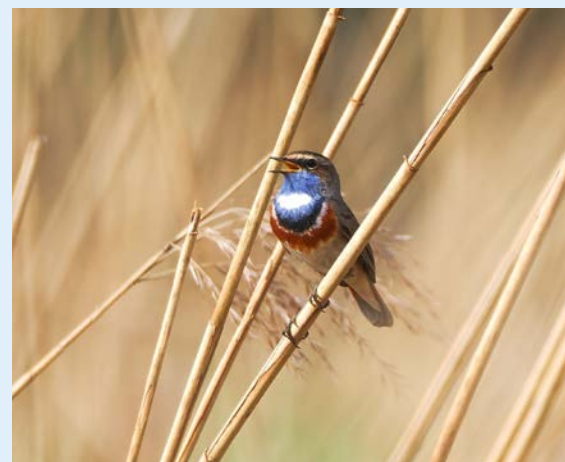
Rietsloten op het Hogeland

Momenteel worden door Wierde & Dijk de mogelijkheden voor een nieuw rietslotenproject verkend. Hiervoor is een werkgroep met oud-bestuursleden en deskundigen opgezet die samen kijken wat een insteek van een dergelijk project kan zijn. Wierde & Dijk heeft inmiddels een lange geschiedenis met rietsloten.

In 2004 startte het project Kaantjes en Raandjes gericht op het bevorderen van natuurvriendelijk slootbeheer door agrariërs. In het project liet een veertigtal agrariërs oud riet in sloten staan. Oud riet levert een goed leefmilieu op voor onder meer rietvogels, insecten, kleine

zoogdieren en amfibieën. Voor wat betreft vogels gaat het om de kleine karekiet, rietzanger, rietgors en blauwborst. Dichtheden nemen met oud riet sterk toe, de rietzanger en blauwborst zijn wat betreft hun voorkomen in onze regio geheel afhankelijk van oud riet in sloten. In mindere mate geldt dat ook voor de rietgors. Het rietslotenproject was succesvol en er was draagvlak om oud riet riet in binnensloten en schouwsloten te laten staan.

Voor de schouwsloten is samengewerkt met het waterschap Noorderzijlvest die onder voorwaarden ontheffing van de

Blauwborst houdt van oud riet

keur heeft verleend. In de provincie en daarbuiten is veel belangstelling voor deze vorm van agrarisch natuurbeheer.

Leo Leunissen:
'De website bevat inmiddels
een prachtig archief.'

Schilderij Gerard Koster

Leo Leunissen: 'Bekijk online de fotogalerijen'

In 2006 ging de website van Wierde & Dijk online. Ruim zeventien jaar lang zorgde Leo Leunissen dat de site up-to-date bleef. Recent gaf hij het stokje door. Hij raadt iedereen aan de site geregeld te bezoeken. 'De website bevat inmiddels een prachtig archief van de vereniging.'

Wat opvalt aan de site van Wierde & Dijk zijn de kleuren: groengekleurde koppen met een gele omlijsting. Die kleuren zijn bewust gekozen, vertelt Leo. "Ik zag een schilderij van Gerard Koster. Met hele mooie kleuren. Koster schilderde de luchten in Noord-Groningen en de uitgestrekte horizon. Het geel van de site is de kleur van koolzaad. Ik heb Gerard om toestemming gevraagd om de kleuren te gebruiken. Die gaf hij."

INTERESSANTE VERHALEN

Toen Leo zich begin deze eeuw als lid wilde aanmelden, kon hij geen website vinden. Via het telefoonboek vond hij het nummer van Harm Westers. "Ik heb al snel aangeboden om een website op te zetten", zegt Leo. Zelf was hij net vanuit Limburg in Noord-Groningen neergestreken in een boerderij in Broek. "Niet als boer, maar als burger. Het leukste aan Wierde & Dijk vind ik dat je als burger bij boeren op bezoek kunt. Hun gastvrijheid,

openheid en informatie-uitwisseling is het mooiste dat er is. Dankzij Wierde & Dijk raakte ik vertrouwd met het landschap waar ik woon."

FOTOWEDSTRIJD

Zeventien jaar hield Leo de site in de benen en voegde hij berichten en foto's toe. Met veel plezier, verzekert hij. "Ik was fanatiek lid, ging met excursies mee en maakte dan foto's. Die plaatste ik als fotogalerij op de site." Al die galerijen, in totaal bijna vijftig stuks, zijn nog altijd online te bewonderen: van de onthulling van het eerste informatiebord tot de cursus boerenerven in 2008. "Een leuke cursus was dat. Ik deed er zelf aan mee", zegt hij, al bladerend door de galerijen. Bij de galerij over de eerste fotowedstrijd vertelt hij: "Die kan ik me goed heugen. De wedstrijd was een ongekend succes. Vele honderden foto's kregen we binnen. Lang niet alle foto's hebben de site gehaald."

RIJK ARCHIEF

Na zeventien jaar bevat de website een schat aan informatie. Vele tientallen rapporten, oude nieuwsbrieven, films, verslagen van activiteiten: dankzij Leo kan iedereen ze met een druk op de knop vinden. "Je kunt berichten en foto's na verloop van tijd verwijderen, maar ik bewaar ze liever. Nu biedt de site een rijk archief, een herinnering aan wat de vereniging heeft gedaan." Addo van der Eijk neemt het werk van Leo over. Eind vorig jaar maakte Leo hem wegwijs in de machinekamer achter de site. Het bestuur bedankt Leo voor zijn fantastische werk. Addo: "Binnenkort nemen we met enkele bestuursleden de opbouw en de inhoud van de site onder de loep. We gaan proberen om Leo's archief nóg vollediger te krijgen." ■

Leo Leunissen

Waar verenigingen ongemerkt ouder worden, worden ook hun bestuurders en leden ongemerkt en onontkoombaar ouder. Vijftieng jaar geleden kwam een jeugdig aandoende Harm Westers, eerste voorzitter van Wierde en Dijk, bij ons in de LTO-afdeling Fivelingo uitleggen wat de kersverse vereniging van plan was te ondernemen. Het enthousiasme onder de toehoorders was niet heel groot, temeer toen we vernamen dat de vereniging ook burgers als leden had – in die jaren was de afstand tussen boer en burger nog heel erg groot.

Wierde en Dijk zag, zo zei Westers, mogelijkheden om zogenoemde ‘modulatiegelden’ uit het Europese landbouw- en plattelandsbeleid op het Groninger boerenerf te krijgen. Een nieuwe en groter wordende geldstroom om natuur, landschap en milieu te beschermen. In het denken van de boeren rondom Loppersum, zelfverzekerde deelnemers aan de wereldhandel, was het maar krullengeld. En wat de leden niet bezighoudt, komt ook niet in de besturen aan de orde en daarom is het ook geen

wonder dat ook de noordelijke en landelijke LTO deze ontwikkeling compleet misten.

Maar met het opstarten van diverse projecten was het bestaansrecht voor agrarische natuurverenigingen zoals Wierde en Dijk gelegd. Binnen vijf jaar coördineerde ze dan ook voor grote delen van het Hogeland alle agrarische natuurregelingen. Ontzettend knap hoe een nieuwe club, aanvankelijk zonder professionele ondersteuning en zonder lijntjes met de Provincie en het Ministerie van Landbouw, dit voor elkaar heeft gekregen.

Ondertussen zijn die contacten wel gelegd en is Wierde en Dijk, hoe klein ook in ledenaantal, op het Hogeland een niet te missen belangenbehartiger voor dat krullerige kruispunt tussen landbouw en natuur en landschap. Tot op de dag van vandaag is Wierde en Dijk in staat om breed gedragen projecten op te zetten en tot op de dag van vandaag voelt ze aan wat de maatschappij wil.

Op naar de volgende 25 jaar!

VAN HET BESTUUR

Een vereniging die 25 jaar bestaat heeft wat te vieren. En dat gaan we op zaterdag 22 juni doen. Zet deze datum alvast in uw agenda. Met onze oud-bestuursleden hebben we een gezellige reünie gehad. Tijdens de reünie hebben we het over al de projecten gehad die we in de loop der jaren verwezenlijkt hebben. Eén van die projecten is “Riet in de sloten”. Dit project loopt al vanaf de beginjaren van Wierde en Dijk. Het is gewoon heel belangrijk dat er overjarig riet in de sloten blijft staan. Wij zijn aan het oriënteren of dit project samen met Boerennatuur Midden Groningen nieuw leven kan worden ingeblazen. Hierbij proberen wij ook het waterschap, de provincie en de gemeenten te betrekken.

In deze nieuwsbrief bedanken we Leo Leunissen voor al de jaren dat hij de website beheerde. Addo van der Eijk heeft het beheer overgenomen. Addo verzorgt ook onze nieuwsbrieven. Heeft u al gemerkt dat deze nieuwsbrief uit zes pagina's bestaat ipv acht? We willen kijken of we al ons nieuws zo ook aan u kwijt kunnen. Voor actuele nieuwtjes gebruiken we steeds vaker de mail. Het kan zijn dat u geen mails van ons ontvangt. In dat geval hebben wij waarschijnlijk een oud mailadres in ons bestand staan.

Wilt u bij een mailadres wijziging dat aan het secretariaat doorgeven? Dan mist u niets van onze activiteiten. En kijk regelmatig eens op de website. Daar staat ook veel nieuws over Wierde en Dijk op.

Ik wens u veel leesplezier in deze nieuwsbrief.

Bezoek aan kwekerij de Baggelhof

Op vrijdag 24 mei organiseren we 's avonds een bezoek aan kwekerij de Baggelhof in Nietap. Daar kweekt Lubbert Dijk oude fruitrassen volgens biologische richtlijnen. Lubberts kwekerij is een schatkamer van oude fruitrassen. Honderdvijftig tot tweehonderd rassen staan er. "Wat uit de buurt komt, is altijd goed", luidt zijn uitgangspunt. Tijdens het bezoek vertelt Lubbert over de keuze voor noordelijke fruitrassen. Landschappelijke inpassing vindt hij belangrijk. Rondom de kwekerij groeien meidoornheggen en andere inheemse beplanting, waar vogels dekking en voedsel vinden.

28 juni: bewonder de insectenrijke planten van Marijke Akerboom

De boodschap van Marijke Akerboom is helder: wie een natuurlijke tuin wil, plant er insectenrijke planten. Op vrijdag 28 juni organiseren we 's avonds een bezoek aan haar natuurparadijs in Boerakker. Ze geeft een lezing met aansluitend een rondleiding. Haar erf is een showroom en bewijst hoe mooi en inspirerend een natuurvriendelijke tuin kan zijn. Het zoekt er van de wilde bijen, zweefvliegen en vlinders.

Beide activiteiten zijn voor leden van Wierde & Dijk en voor deelnemers aan de workshop Mooi Heem. Deelname is gratis. Geef je snel op via info@wierde-en-dijk.nl want vol = vol. Wie zich opgeeft, ontvangt een mail met het adres en de tijden.

Mooi Heem
ervenproject Wierde & Dijk

Winterwandeling Wierde & Dijk toonde rijkdom cultuurlandschap

De winterwandeling trok 17 februari 2024 meer dan honderd leden. Marjoleine de Vos, schrijver en dichter, nam ons mee rond het dorp Eenum. De excursie startte in de romaanse kerk van Eenum. "Herken de sporen in het landschap", nodigde De Vos uit.

Als liefhebber van het Groninger landschap hield ze een pleidooi voor het leren lezen van het landschap. Wie het landschap beter begrijpt, gaat het volgens haar meer waarderen. "We zijn verleerd om het landschap te lezen. Wie zijn leesbril opzet, ziet een eindeloos interessant landschap", vertelde De Vos. Ze roemde het Groninger cultuurlandschap. Haar dagelijkse wandelingen rond het dorp Eenum beschreef ze in haar boek 'Je keek te ver'. De aansluitende wandeling voerde langs de dorpen Eenum en Leermens, waar tal van sporen, zoals de middeleeuwse kerk van Leermens, werden bekeken. Met de winterwandeling trapte de vereniging het jubileumjaar af. Geert Bos, voorzitter van Wierde & Dijk, bracht als afsluiting in de kerk gezamenlijk een toast uit.

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Geert Bos, voorzitter	06 12 65 03 31	bos-schutter@online.nl
Aniëla Sirks, secretaris	06 13 50 42 78	info@wierde-en-dijk.nl
Harry Hoving, penningmeester	06 49 60 64 88	hhj.hoving@gmail.com
Heleen Hommes	06 20 52 69 90	hommeshleen@hotmail.com
Albert-Erik de Winter	06 30 60 57 37	aedewinter@hotmail.com
Marian van Dongen	06 13 57 40 92	bertusenmarian@ziggo.nl

Postadres: Wierde & Dijk, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum
E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl
Secretariaat: Aniëla Sirks, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk

Beeld: Aniëla Sirks (p. 1), Addo van der Eijk (p. 2, 4, 6), Albert-Erik de Winter (p. 3 boven), Antje ten Harkel-Meijer (p. 5 onder), Shutterstock (p. 6 links)

Tekst: Addo van der Eijk (p. 1, 2, 4, 6), Albert-Erik de Winter (p. 3), Piet Glas (p. 5 boven), Geert Bos (p. 5 onder)

Vormgeving: Fenatic

Druk: Drukland

ISSN: 1879-4408

LID WORDEN
Streekbewoners, burgers en boeren kunnen lid worden van Wierde & Dijk. Het lidmaatschap kost 25 euro per kalenderjaar. Tenminste een maal per jaar ontvangen leden een gedrukte nieuwsbrief. Zij worden uitgenodigd voor bijeenkomsten en activiteiten. Aanmelden voor het lidmaatschap kan door een e-mail te sturen naar info@wierde-en-dijk.nl met daarin uw adresgegevens.